

UTILIZAREA COSTULUI STANDARD ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR DIN REPUBLICA MOLDOVA.

*Tatiana MANOLE, dr. hab., prof. univ.,
INCE, Republica Moldova*

În acest articol autorul cercetează modalitatea de finanțare a învățământului preuniversitar în Republica Moldova pe baza costului standard per elev ponderat. Sunt identificate avantajele utilizării acestui mecanism de finanțare, spre deosebire de costul pe activități, care poate fi utilizat în domeniile economice de producție. Acest nou model de finanțare se efectuează în baza de formule cu ajutorul cărora se calculează volumul alocațiilor din buget. Deși costul se bazează pe standarde, autorul demonstrează că normativul valoric pentru finanțarea unei instituții sau a unui elev ponderat cresc din an în an, fiind în funcție de o serie de factori. Este necesar de urgentat reforma școlilor mici în scopul îmbunătățirii calității studiilor în școli.

Cuvinte cheie: cost standard per elev ponderat, normativ valoric, coeficienți de ponderare, educație incluzivă, coeficient raional, transferuri categoriale.

In this article, the author investigates how to finance pre-university education in the Republic of Moldova based on the standard cost per pupil weighted. The advantages of using this funding mechanism are identified, as opposed to the cost-per-activity that can be used in the economic production areas. This new financing model is based on formulas which calculate the volume of budget allocations. Though the cost is based on standards, the author demonstrates that the normative value for funding an institution or a weighted student grows year by year, depending on a number of factors. It is necessary to speed up the reform of small schools to improve the quality of school education.

Keywords: standard cost per pupil weighted, normative value, weighting coefficients, inclusive education, district coefficient, category transfers.

JEL Classification: H52, H75.

Introducere

După cum se cunoaște, costurile standard sunt și costurile bugetare. Cheltuielile bugetare sunt elaborate la costuri standard, fiind stabilite în baza unor premise, cum ar fi:

- stabilirea volumului standard al activităților și valoarea standard de finanțare;
- costul standard al materialelor directe;
- costul standard al salariilor directe
- costurile variabile standard;
- costurile fixe standard etc.

Dar pe parcursul anului bugetar pot interveni modificări care vor fi luate în vedere prin modificarea unor articole de cheltuieli bugetare. Conform științei financiar-bugetare, modificările pe parcursul anului bugetar nu trebuie să depășească 25% din structura cheltuielilor aprobate în Legea bugetului. La utilizarea cheltuielilor bugetare trebuie respectat principiul celor 3E – eficiență, eficacitate, economisire.

Costul standard este utilizată în Republica Moldova la stabilire normativelor valorice de finanțare a învățământului preuniversitar, utilizând noțiunea de „cost standard per elev ponderat”. Astfel, în Republica Moldova finanțarea învățământului preuniversitar se face în baza costului standard per elev, care se calculează în baza formulelor determinate științific. Aceste formule iau în calcul diferite situații concrete, pentru care se calculează costul standard per elev și costul pentru finanțarea unei instituții de învățământ concrete, luându-se în considerare numărul de elevi ”ponderați” din această instituție concretă. La baza acestor calcule de finanțare stă costul standard pentru un „elev ponderat” și, respectiv, cuantumul valoric pentru un elev ponderat și pentru o instituție de învățământ.

1. Modalitatea de finanțare a învățământului preuniversitar

Noua modalitate de finanțare a învățământului din Republica Moldova, este stabilită de către Guvernul Republicii Moldova în anul 2013, mai întâi prin pilotare, apoi s-a efectuat trecerea finanțării învățământului preuniversitar în baza costului standard per elev pentru toată țara, începând cu anul bugetar 2014.

Modernizarea învățământului în Republica Moldova este urmată de exemplul Uniunii Europene. Investițiile în învățământ au ca scop îmbunătățirea calității învățământului prin implementarea principiilor europene referitoare la educație, pregătirea specialiștilor pentru încadrarea pe viitor în dezvoltarea economiei naționale.

Gary S. Becker, laureat, în 1992, al Premiului Nobel în Științe Economice, în lucrarea sa „Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație”, lucrare tradusă în limba română în 1997, citează vestita frază a economistului englez Alfred Marshall din lucrarea sa „Principles of Economics” – „*Cel mai de preț din tot capitalul este acela investit în ființa umană*”¹.

¹ Gary Stanley Becker. *Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație*. Pag. 28. denumirea originală: „Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Third Edition. The University of Chicago

Pentru Guvernul Republicii Moldova dezvoltarea învățământului de calitate este o activitate prioritară. **Strategia Sectorială de Dezvoltare a Educației pentru anii 2014-2020** este principalul document de politici în domeniul educației în Republica Moldova. **Strategia** stabilește obiectivele și sarcinile pe termen mediu și lung în vederea dezvoltării educației și definește orientările și direcțiile prioritare de dezvoltare a sistemului de învățământ din Republica Moldova. Această Strategie este corelată cu documentele de politici relevante, cu reformele demarate în sistemul de învățământ, cu alte reforme ce prezintă o continuitate operațională a acțiunilor proiectate în **Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”**.

Strategia Educației 2020 (Strategia Sectorială de Dezvoltare în domeniul învățământului pentru anii 2014-2020, Ministerul Educației, 2013. Proiect) identifică obiectivele generale de dezvoltare a educației pe termen mediu și lung, unele din ele fiind:

- creșterea eficienței cheltuirii banului public investit în educație, astfel încât resursele disponibilizate să fie redirecționate pentru o mai bună salarizare a personalului din educație și creșterea calității infrastructurii educaționale;
- asigurarea dezvoltării durabile a sistemului educațional în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factori principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării;
- extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților pe parcursul întregii vieți din perspectiva formării generale și a formării profesionale continue în corespundere cu nevoile persoanei raportate la necesitățile socioeconomice;
- compatibilizarea structurală și calitativă a învățământului național cu spațiul educațional european al educației etc.

În scopul realizării acestor obiective **Strategia este organizată pe baza a trei piloni: acces, relevanță și calitate**. În baza acestor piloni sistemul educațional are menirea să asigure valorificarea potențialului fiecărei persoane și să educe o forță de muncă competitivă.

2. Finanțarea în baza costului standard per elev ponderat

Noul mecanism de finanțare în educație oferă școlilor o autonomie și o flexibilitate mai mare în utilizarea resurselor. Totuși, finanțarea per elev, deși este necesară, nu este eficientă pentru creșterea calității serviciilor educaționale. Este importantă identificarea și soluționarea factorilor ce împiedică luare obiectivă de decizii manageriale în condițiile autonomiei școlare și responsabilizarea managerilor. La fel este foarte importantă corelarea finanțării per elev cu un mecanism de evaluare a performanței elevului, profesorului și a școlii în ansamblu.

Este de menționat că costurile totale pentru instruirea unui elev/student sunt în creștere.

Mai jos prezentă dinamica costurilor totale (complete) pentru un elev / student în Republica Moldova pentru perioadele respective.

Tabelul 1. Costurile totale pentru instruirea unui elev/ student la fiecare treaptă a învățământului profesional pentru un an de studii , lei (2006-2011). (continuare)

Tip de învățământ	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Învățământul secundar profesional	5399	7366	8510	10224	15335	16776
Învățământul mediu de specialitate	6979	6900	8200	8709	14725	15029
Învățământul superior	4714	5050	5873	6802	17861	20158

Sursa: Strategia Educației 2020

Tabelul 1a. Costul mediu anual din bugetul de stat pentru un elev / student pe perioada anilor 2012 – 2018 (continuare)

Tip de învățământ	2012	2013	2014	2015
Învățământul secundar profesional	21 200	21 900	25 200	24 300
Învățământul mediu de specialitate	15 100	17 800	20 400	21 900
Învățământul superior	21 600	22 800	26 100	26 300

Sursa: Elaborat în baza informației de la Ministerul Finanțelor al RM, Direcția Învățământ

Tabelul 1 b. Costul mediu anual din bugetul de stat pentru un elev / student pe perioada anilor 2012-2018

Tip de învățământ	2016	2017	2018 (Ch-li precizate, total, pentru învățământ, la 16.07. 2018, mii lei)
Învățământul secundar profesional	37 300	32 200	142 035,5(conting.) =contingent
Învățământul mediu de specialitate	17 100	17 200	853 760,7(conting.)
Învățământul superior	28 900	33 100	830 450,7(conting.)

Sursa: Elaborat în baza informației de la Ministerul Finanțelor, Direcția Învățământ

Analiza tabelelor 1, 1a și 1b.

Din informația prezentată în tabelele de mai sus constatăm că, în general, din bugetul de stat au crescut esențial alocațiile pentru finanțarea învățământului pe toate treptele de studii.

Astfel, pentru finanțarea unui elev/ student din învățământul secundar profesional în anul bugetar 2006 din bugetul de stat s-au alocat 5399 lei, iar în anul 2017 alocațiile au crescut până la 32 200 lei, sau cu 26 801 lei în sumă absolută, iar creșterea relativă a constituit 596,4 %, sau de circa 6 ori.

Costul alocațiilor din bugetul de stat pentru finanțarea unui elev / student din instituțiile de învățământul mediu de specialitate în anul bugetar 2006 a constituit 6979 lei, iar în anul bugetar 2017 – 17 200 lei, crescând în sumă absolută cu 10 221 lei sau cu 246,5 %, sau de circa 2,5 ori.

La fel au crescut costurile bugetare și pentru un student în instituțiile publice superioare de învățământ. Astfel, dacă în anul 2006 din bugetul de stat se alocău 4714 lei, apoi în anul bugetar 2017 această sumă a alcătuit 33 100 lei sau cu 28 386 lei mai mult față de anul 2006, sau creșterea procentuală a constituit 702,2%, deci mai mult de 7 ori.

Totodată, la fel, este și o creștere generală din bugetul de stat a finanțării ramurei învățământului pe trepte de studii.

Informația prezentată în tabelul de mai jos ne confirmă că cheltuielile efective totale din bugetul de stat pe trepte de studii sunt în creștere.

Excepție face învățământul secundar, deoarece contingentul de elevi a scăzut (*vezi anexa 1*), dar alocațiile pentru un elev, după cum am spus au crescut în anul 2017 de circa 6 ori față de anul 2006.

Mai jos prezentăm cheltuielile efective anuale din bugetul de stat pentru finanțarea învățământului (tabelul 2.)

Tabel 2. Cheltuieli efective anuale pentru finanțarea învățământului, corespunzător treptelor de studii din buget (fără investiții capitale), mii lei, pe perioada anilor 2012-2018

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Trepte de învățământ	Ch-li efective anuale	Ch-li efective anuale	Ch-li efective anuale	Ch-li efective anuale	Ch-li efective anuale	Ch-li efective anuale	Ch-li efective anuale
Învățământ secundar	478 448,3	487 957,2	499 973,8	469 326,5	141 434,2	134 334,0	142 035,5
Învățământ superior*	504 230,4	534 816,6	595 956,2	629 604,4	704 634,2	746 136,4	830 450,7
Învățământ postuniversitar (doctorat, rezidențial, al.)	53 550,0	56 514,3	55 488,7	55 572,9	67 351,8	72 683,1	78 317,9
Învățământ mediu de specialitate	269 486,8	282 201,1	307 127,6	320 296,8	Profesional tehnic 730 140,3	Profesional tehnic 770 162,8	Profesional tehnic 853 760,7

Sursa: Elaborat în baza informației de la Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, Direcția Învățământ.

Analiza tabelului 2. Informația prezentată în tabelul 18 ne confirmă că cheltuielile efective totale din bugetul de stat pe trepte de studii sunt în creștere.

Excepție face învățământul secundar, deoarece contingentul de elevi a scăzut (*vezi anexa 1*), dar alocațiile pentru un elev, după cum este prezentat în tabelele 17, 17a și 17b sunt în creștere. În anul 2017 alocațiile pentru un elev au crescut de circa 6 ori față de anul 2006.

Cheltuielile efective anuale din bugetul de stat pentru învățământul superior au crescut de la 504 230 în anul 2012 până la suma de 746 136,4 lei în anul 2017 sau cu 241 906,4 lei în sumă absolută, iar relativ au crescut cu circa 148 % (48%),

La fel au crescut și cheltuielile pentru învățământul postuniversitar de la 53 550,0 în anul 2012 până la suma de 72 683,1 lei în anul 2017 sau creșterea a constituit 19 166,1 lei în sumă absolută, iar relativ a crescut cu circa 136% (36%).

Au crescut și cheltuielile efective din bugetul de stat în această perioadă analizată. Astfel, în anul bugetar 2012 cheltuielile efective au constituit 269 486,8, iar în anul bugetar 2017 au alcătuit suma de 770 162,8 lei, creșterea constituind 500 676 lei în sumă absolută, iar procentual cheltuielile au crescut cu circa 286 % (circa de 3 ori).

Pentru atingerea obiectivelor trasate în Strategia Educației 2020 un rol incontestabil are finanțarea sistemului de educație și eficientizarea banului public alocat pentru educație. În acest scop sistemul de învățământ preuniversitar și primar și preșcolar în Republica Moldova trece printr-o reformă radicală care prevede și o nouă metodologie de finanțare. Implementarea noii metodologii se axează pe un set de acțiuni ca:

- Dezvoltarea și implementarea mecanismelor de finanțare a învățământului preșcolar, primar și general în

conformitate cu prioritățile educaționale; cu rezultatele obținute; cu numărul de elevi; bazate pe analizele de tip cost-performanță; bazate pe programe; bazate pe unitate de copil/ elev;

- Promovarea autonomiei financiare a instituțiilor educaționale concomitent cu sporirea responsabilității acestora în contextul descentralizării;
- Implementarea politicilor de diversificare a surselor de finanțare și stimularea generării fondurilor extrabugetare în sprijinul învățământului;
- Fundamentarea și elaborarea mecanismelor și normativelor privind finanțarea complementară a sistemului de învățământ pe baza performanței instituționale.

Mai jos prezentăm noua modalitate de finanțare a învățământului preuniversitar în baza „costului standard per elev ponderat”

În baza Hotărârii Guvernului Republicii Moldova Nr. 868 a fost aprobat Regulamentul privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea.

Specificul acestui Regulament constă în faptul că se indică formarea și utilizarea fondului pentru educație incluzivă.

Responsabilitate în finanțarea învățământului preuniversitar au autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea, care asigură organizarea și funcționarea unei rețele de școli și de clase consolidate pentru facilitarea accesului la servicii educaționale de calitate pentru toți elevii; asigură gestionarea eficientă a mijloacelor financiare destinate instituțiilor de învățământ; acordă asistență conducătorilor instituțiilor de învățământ în realizarea managementului financiar.

Regulamentul aprobat prin HG Nr. 868 stabilește metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev a instituțiilor publice de învățământ primar și secundar general și modul de aplicare a acesteia în procesul bugetar. Metodologia este reprezentată printr-o formulă unică (unificată), care are specificul său de aplicare la formarea bugetelor de diferite niveluri și se aplică în baza plafonului de cheltuieli pentru toate instituțiile de învățământ. Metodologia se aplică instituțiilor publice de învățământ primar și secundar general: școli primare, școli primare-grădinițe, gimnaziile și licee (instituțiilor de învățământ).

Finanțarea învățământului se efectuează prin transferuri. Transferurile sunt de două tipuri: transferuri categoricale și transferuri categoricale complementare.

Transferuri categoricale – mijloace financiare, calculate în bază de cost standard per elev, alocate de la bugetul de stat la bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, cu titlu definitiv și în sumă absolută, în scopul finanțării instituțiilor de învățământ.

Transferuri categoricale complementare – mijloace financiare alocate, cu titlul definitiv și în sumă absolută, de la bugetul de stat la bugetele raionale, în scopul prevenirii posibilei reduceri a bugetelor instituțiilor în legătură cu aplicarea formulei și în scopul stimulării procesului de raționalizare a rețelei de instituții de învățământ și de clase, care au o durată limitată (nu se mai calculează, fiind anulate de la 1 ianuarie 2015).

3. Determinarea relațiilor dintre bugetul de stat și bugetele UAT de nivelul al doilea în scopul finanțării învățământului preuniversitar

Aceste relații încep cu estimarea plafonului de cheltuieli, astfel:

1. Ministerul Finanțelor estimează plafonul de cheltuieli pentru toate instituțiile din republică și separat pe fiecare unitate administrativ-teritorială și le prezintă Ministerului Educației.

2. În baza plafonului de cheltuieli pentru toate instituțiile din republică, Ministerul Educației calculează, la nivel agregat, transferurile categoricale pentru fiecare unitate administrativ-teritorială.

Calcularea transferurilor categoricale sunt prezentate în *Note metodologice privind elaborarea de către autoritățile publice locale a proiectelor de buget pe anul respectiv*.

Suma transferurilor categoricale pentru toate instituțiile unei unități administrativ-teritoriale se calculează cu aplicarea formulei:

$$C = A \times N + B \times S, \text{ unde: } \quad (\text{Formula 1})$$

C – suma transferurilor categoricale pentru toate instituțiile unei unități administrativ-teritoriale;

A - normativul valoric pentru un “elev ponderat”

N - numărul de “elevi ponderați” dintr-o unitate administrativ-teritorială;

B – normativul valoric pentru o instituție;

S – numărul de instituții ale unei unități administrativ-teritoriale.

Calcularea normativelor valorice A și B se efectuează cu aplicarea următoarelor formule:

$$A = P \times W_A / N \quad (\text{Formula 2})$$

și

$$B = P \times W_B / S, \text{ unde: } \quad (\text{Formula 3})$$

P – plafonul cheltuielilor pentru toate instituțiile din republică;

WA – ponderea normativului valoric A;

WB – ponderea normativului valoric B;

Totodată $WB = 1 - WA$ (unu minus WA);

N – numărul “elevilor ponderați” în total pe republică;

S – numărul instituțiilor în total pe republică.

Ponderea fiecărui normativ valoric (WA și WB)

În formula de calcul, ponderea normativului valoric A (pentru cheltuieli variabile pentru un elev (sau WA este egală cu 0,82, iar cea a normativului valoric B (pentru cheltuieli fixe pentru o instituție) sau WB constituie 0,18.

a) Numărul “elevilor ponderați” (N)

Numărul “elevilor ponderați” (N) se determină pe toate instituțiile în baza datelor cu privire la numărul elevilor din grupele de clase 1-4, 5-9, 10-12, la sfârșitul perioadei de gestiune... (septembrie 2012 și 2013 pentru planificare bugetului pe anul școlar 2015. Astfel pentru septembrie a anilor precedenți după modelul anului 2015 și așa mai departe). *Datele pe fiecare grupă de clase se înmulțesc la coeficienții de ponderare pentru fiecare grupă.*

c) Coeficienții de ponderare a elevilor

0,75 – pentru elevii claselor 1-4;

1,00 – pentru elevii claselor 5-9;

1,22 – pentru elevii claselor 10-12.

(Exemplu: gr de clase 1-4 = 120 elevi $\times$ 0,75 = 90,0 de elevi ponderați etc.)

d) Numărul Instituțiilor (S)

Datele privind numărul instituțiilor în total pe republică și pe fiecare UAT, pe 9 luni ale anilor precedenți (2-3), și al celor cu privire la numărul elevilor pe grupele de clase 1-4, 5-9 și 10-12, în total pe republică și pe fiecare UAT, pe 9 luni sunt prezentate de către Ministerul Educației Ministerului Finanțelor conform Regulamentului în vigoare.

Autoritățile administrației publice locale din unitățile administrativ-teritoriale de nivelul al doilea, Adunarea Populară a Găgăuziei, în baza datelor din Notele metodologice ale Ministerului Finanțelor și a formulei (1), estimează volumul cheltuielilor pentru toate instituțiile de învățământ și le prezintă Ministerului Finanțelor și Ministerului Educației.

3. Calcularea alocațiilor pentru o instituție concretă de învățământ preuniversitar în baza costului standard per elev ponderat

Volumul alocațiilor pentru o instituție concretă în parte ce ține de cheltuieli se determină prin formula:

$$V = (A \times N + B) \times K + R + I, \quad (\text{Formula 4})$$

Unde:

V – volumul alocațiilor pentru o instituție concretă, la partea de cheltuieli;

A - normativul valoric pentru un “elev ponderat”;

B – normativul valoric pentru o instituție;

N – numărul de “elevi ponderați” dintr-o instituție concretă;

K – coeficientul unității administrativ-teritoriale, egal cu 0,95, care nu poate fi mai mic decât această valoare (maximum 3% pentru componenta unității administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și maximum 2% pentru fondul educației incluzive);

R – alocații repartizate unei instituții de învățământ concrete din componenta unității administrativ-teritoriale;

I – alocații repartizate unei instituții concrete din fondul educației incluzive.

Componenta UAT de nivelul al doilea se formează din :

1. mijloacele centralizate în mărime de maximum 3% din volumul transferurilor categoricale, calculate în baza formulei (1);

2. economia formată ca urmare a raționalizării rețelei de instituții de învățământ, calculată ca diferența dintre numărul instituțiilor conform raportului pe 9 luni ale anului 2007 și numărul instituțiilor conform raportului pe 9 luni ale anului curent, înmulțită cu normativul valoric pentru o instituție (B), determinat prin formula (3);

3. economia formată ca urmare a reducerii numărului de „elevi ponderați”, calculată ca diferența dintre numărul „elevilor ponderați” conform raportului pe 9 luni ale anului bugetar curent și numărul „elevilor ponderați” conform raportului pe 9 luni ale anului precedent, înmulțită cu normativul valoric pentru un „elev ponderat” (A), determinat prin formula (2);

4. economia formată ca urmare a calculării alocațiilor pentru instituțiile de învățământ mici în baza formulelor (5) și (6) de la nivelul unității administrativ-teritoriale și alocațiilor calculate pentru aceste instituții în baza formulei (4);

5. soldul mijloacelor bănești din transferurile categoricale înregistrat la data încheierii anului bugetar.

Fondul pentru educație incluzivă (I) se formează din mijloacele centralizate în mărime de maximum 2% din volumul transferurilor categoricale, calculate în baza formulei (1). Formarea și destinația mijloacelor fondului pentru educație incluzivă se stabilesc conform prevederilor HG Nr. 868.

Volumul alocațiilor pentru școli mici

Volumul alocațiilor pentru școlile mici pe segmentul primar și gimnazial se determină prin următoarele formule:

Pentru școlile primare, cu un număr egal sau mai mic de 41 de “elevi ponderați”:

$$V = N \times (N1 \times A + B) / N1 \times K + R + I, \quad (\text{Formula 5})$$

Unde:

V – volumul alocațiilor pentru o instituție concretă, în partea referitoare la cheltuielile prevăzute;

N – numărul de “elevi ponderați” dintr-o instituție concretă;

N1 – pragul admis al numărului de elevi în instituție, 41 de “elevi ponderați”;

A – normativul valoric pentru un “elev ponderat”;

B – normativul valoric pentru o instituție;

K – coeficientul unității administrativ-teritoriale, egal cu 0,95, care nu poate fi mai mic decât această valoare (maximum 3% pentru componenta unității administrativ-teritoriale și maximum 2% pentru fondul educației incluzive);

R – alocații repartizate unei instituții concrete din componenta unității administrativ-teritoriale;

I – alocații repartizate unei instituții concrete din fondul pentru educație incluzivă.

Volumul alocațiilor pentru gimnaziile mici

Pentru gimnaziile cu un număr egal sau mai mic de 91 de “elevi ponderați”:

$$V = N \times (N2 \times A + B) / N2 \times K + I, \quad (\text{Formula 6})$$

unde:

V – volumul alocațiilor pentru o instituție de învățământ;

N – numărul de „elevi ponderați” dintr-o instituție de învățământ;

N2 – pragul admis al numărului de elevi în instituție, 91 „elevi ponderați”;

A – normativul valoric pentru un „elev ponderat”;

B – normativul valoric pentru o instituție de învățământ;

K – coeficientul unității administrativ-teritoriale, egal cu 0,95, care nu poate fi mai mic decât această valoare (maximum 3% pentru componenta unității administrativ-teritoriale și maximum 2% pentru fondul pentru educație incluzivă);

I – alocații repartizate unei instituții de învățământ concrete din fondul pentru educație incluzivă.

4. Metodologia calculării transferurilor categoricale în baza „costului standard per elev ponderat”

Pentru calcularea alocațiilor pentru finanțarea învățământului este necesar de determinat numărul „elevilor ponderați”. Mai jos vom încerca să aducem exemple concrete de calcul, care stau la baza determinării volumului alocațiilor pentru finanțarea învățământului preuniversitar.

Mai jos vom prezenta calculele pentru finanțarea unei instituții concrete – liceu- în baza costului standard per elev ponderat, pentru perioada anilor bugetari 2018-2020.

Calculul alocațiilor bugetare pentru anul bugetar 2018,

Numărul total de elevi – 1261

Normativul valoric per elev (A) – 9 803,00 lei

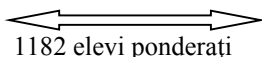
Normativul valoric per instituție (B) – 449 572,00 lei

Nr. de elevi:

I-IV: $544 \times 0,75 = 408$

V-IX: $459 \times 1,00 = 459$

X-XII: $258 \times 1,22 = 315$

$$V = (A \times N + B) \times K + R + I - \quad (\text{Formula 4})$$

$$V = (10\,445,0 \times 1182 + 477\,880,0) \times 0,95 + 0 + 0 = 12\,182\,676,5 \text{ lei}$$

Concluzie: Instituția de învățământ concretă, care are un număr de elevi ponderați egal cu 1182, va primi alocații de la bugetul de stat în anul bugetar 2018 pentru finanțare în sumă de 12 182 676,5 lei, cu 747 794,4 lei mai mult decât în anul precedent (2017), sau cu 6,5 puncte procentuale.

la calcularea volumului alocației pentru liceul analizat, pentru anul bugetar 2018, această instituție nu a avut alocații din componenta raională (R) și nici alocații din fondul pentru educație incluzivă (I), de aceea acești parametri nu s-au regăsit în formula de calcul.

V. Concluzii generale la finanțarea învățământului preuniversitar în baza costului standard per elev ponderat.

1. Finanțarea în baza costului standard per ele este în funcție de doi factori:

a) de numărul (contingentul) elevilor ponderați;

b) de normativul valoric pentru un elev ponderat și pentru o instituție.

2. Calculele demonstrează că, în general, alocațiile cresc de la an la an, deoarece cresc și normativele valorice pentru finanțarea unui elev ponderat și a unei instituții. Deosebirile care apar de la an la an în sume absolute și relative, sunt cauzate de modificarea contingentelor de elevi, care, de fapt, sunt în scădere.

Modificările pe care le observăm în 2017 sunt rezultatele anului bugetar din 2016. Modificările benefice în economie se simt și în buget, iar de aici și la volumul finanțărilor pentru învățământ și nu numai.

3. Cercetările efectuate de autori privind finanțarea școlilor mici (gimnaziile) a demonstrat eforturile financiare

pe care îl face bugetul de stat pentru finanțare școlilor cu un număr de elevi ponderați egal sau mai mic de 41 de elevi ponderați sau de 91 de elevi ponderați (vezi *capitolul 6.*). Cheltuielile sunt mari, dar calitatea studiilor este foarte joasă. Problema trebuie rezolvată în folosul școlilor mari, performante de circumscripție. Considerăm, că banii cheltuiți ineficient pentru întreținerea acestor școli, trebuie direcționați pentru pregătirea condițiilor pentru copiii care vor veni din școlile mici la școli normale, unde activează cadre didactice performante.

Bibliografia

1. Hotărârea Guvernului nr. 868 din 08.10.2014 privind finanțarea în baza de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea.
2. Gary Stanley Becker. *Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație*. Pag. 28. denumirea originală: „Human Capital. A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Third Edition. The University of Chicago Press. 1964, 1975, 1993 by the National Bureau of Economic Research All rights reserved. Published 1993.(Lucrare tradusă în limba română în 1997). ISBN : 973-571-207-5
3. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova -2020”. Aprobată prin Legea Nr. 166 din 11 iulie 2012, pag. 15.
4. Educația - 2020. Strategia Sectorială de Dezvoltare pentru anii 2014-2020 (Proiect pentru discuții. Ministerul Educației al Republicii Moldova, 2013).
5. Note metodologice privind elaborarea de către autoritățile publice locale a proiectelor de buget pe anul 2015 și a estimărilor pe anii 2016-2017. / Anexa nr. 1 la circulara Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr. 06/2-07 din 12.06.2014/.
6. Note metodologice privind elaborarea de către autoritățile publice locale a proiectelor de buget pe anii 2018 – 2020. / MF al Republicii Moldova. Circulara privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor de buget pe anul 2018 și a estimărilor pe anii 2019-2020.
7. Particularitățile privind elaborarea de către autoritățile administrației publice locale a proiectelor bugetelor locale pentru anul 2018 și a estimărilor pe anii 2019-2020. Anexa nr. 1 la circulara MF nr. 06/2 -07 din 17 august 2017.
8. Hotărârri Guvernului nr. 868 din 08.10.2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea. (Publicat: 24.10.2014 în Monitorul Oficial Nr. 319-324 art Nr : 930 Data intrării in vigoare: 01.01.2015)
9. Anexa nr.2 și 3 la Hotărârea Guvernului nr. 868 din 8 octombrie 2014